

Дарения в кампанията за изборите от 2-и април – колко и кога

Публикувано от [Институт за развитие на публичната среда](#) на 21.04.2023

Политически скандал, свързан с дарения от физически лица в предизборните кампании, беляза края на предишното 48-о Народно събрание. Тогава парламентът набързо [отстрани](#) и председателя на Сметната палата – Цветан Цветков.

Но проблемите с даренията в предизборните кампании не са ново явление за политическата сцена. В годините назад нееднократно е имало медийни разследвания за предизборните дарения на различни [политически формации](#) и [инициативни комитети](#).

В надпреварата за последните парламентарни избори от 2-и април, се включиха общо 21 партии и коалиции и два инициативни комитета. Дали формациите набираха дарения в тази кампания и в каква степен и колко техни симпатизанти ги подкрепиха? В кой етап от предизборния месец фондонабирането е било най-активно?

За да отговори на тези въпроси, екипът на Институт за развитие на публичната среда (ИРПС) събра и обработи данните за даренията, публикувани в регистъра на Сметната палата.

Правила за дарения в кампанията

Партиите и коалициите могат да финансират кампаниите си със собствени партийни средства, средства на кандидатите и дарения от физически лица.

Даренията нямат таван, но всички получени от участниците суми следва да бъдат декларирани в 7-дневен срок. Те се публикуват в поддържания от Сметната палата публичен регистър, който съдържа пълната финансова информация за предизборните кампании на партиите. Всички дарители на суми над стойността на минималната работна заплата подават декларация за произход на средствата. Даренията на стойност над 1 000 лв. биват проверявани от Сметната палата за произход на средствата. За извършване на проверката се изисква съдействие от Националната агенция за приходите и други компетентни органи, които са длъжни в едномесечен срок след получаване на искането от Сметната палата да предоставят необходимата информация.

Даренията като форма на финансиране имат основно значение за кандидати, издигнати от инициативни комитети, или за новосформирани политически проекти.

Колко дарения получиха участниците в изборите?

От всички 21 партии и коалиции, взели участие в последните парламентарни избори, 9 са публикували данни за получени дарения. Те са обявили 362 парични дарения на обща стойност **1 272 338** лв. Публикувани са и 12 непарични дарения възлизащи на 6 006 лв. Данните показват, че най-голям брой са даренията до 780 лв. – стойността на минималната

работна заплата. Дарителите на такива суми не следва да предоставят информация за произхода на своите средства. Почти 80% (288 на брой) от всички направени в кампанията дарения са били под прага на минималната заплата. Тяхната стойност възлиза на 170 584 лв. В следващата графика е представено разпределението на даренията по суми:

Дарения в кампанията за изборите от 2-и април, 2023 г.

Кои формации събраха най-много дарения?

Както посочихме по-горе, 9 са формациите, публикували данни за получени дарения. Най-много средства са привлечли от новата коалиция „Продължаваме Промяната – Демократична България“. Общата стойност на паричните дарения за формацията е 971 453 лв. (от 111 дарения). Следват ги от коалиция „Левицата“, със 137 201 лв. (от 158 дарения) и „Възраждане“ – 92 469 лв. (17 дарения).

Всички девет формации и техните парични дарения са представени по-долу.

Графиката е ИНТЕРАКТИВНА – за да видите конкретната сума за всяка една формация, доближете мишката до нея.

Докато даренията за „Продължаваме Промяната - Демократична България“ и „Възраждане“ са на средна стойност съответно от 8 752 лв. и 5 439 лв., то при „Левицата“ 94% от всички дарения (149 от общо 158) са под прага на минималната заплата.

В следващата графика може да видите динамиката на всички дарения в кампанията, както и да изберете конкретна формация, за която да се визуализират този вид данни.

Графиката е ИНТЕРАКТИВНА – за да видите конкретните суми на даренията към съответната дата, доближете мишката до нея.

Данните показват, че най-много дарения са направени в последните десет дни на предизборната кампания - общо 203. Тяхната стойност възлиза на 1 272 338 лв.

Даренията в кампанията и контролът над тях

В предишна наша [публикация](#) поставихме въпроса за даренията за предизборни кампании, които обаче формациите набират без ограничения във времето. За изборите по-рано този месец такава тенденция не се наблюдава - само 3 са даренията два дни преди старта на кампанията. Също така Сметната палата преработи формата за декларация, която дарителите в кампанията подават за суми над 780 лв. Сред данните, които партийните донори трябваше да представят публично, се включваха: произход на средствата; период, в който са придобити; данни за работодател при доходи от трудова дейност; наименование и БУЛСТАТ на юридическо лице при доходи от дивиденди.

В предвидените от Изборния кодекс източници на информация за доходите на дарителите, не е създадена възможност за проследяване на данни за доходи от чужбина, за спестявания в банки и други. Сметната палата също изтъква този факт в своите одитни доклади, изготвяни след всеки вид избори.

Въпросът за повече прозрачност в отчитането на партийните финанси в кампаниите е тема, която ИРПС следи от създаването на публичния регистър на Сметната палата. За да представим пълната картина на значението на даренията в настоящата предизборна кампания, ще проследим и партийните отчети за кампанията, когато бъдат публикувани.

<https://openparliament.net/2023/04/21/%d0%b4%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d1%8f-%d0%b2-%d0%ba%d0%b0%d0%bc%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%8f%d1%82%d0%b0-%d0%b7%d0%b0-%d0%b8%d0%b7%d0%b1%d0%be%d1%80%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%be%d1%82-2/>